

Karel IV.

PAMÁTNÁ MÍSTA
TEHDY A DNES

Jiří Martínek ♦ Ilustroval Petr Urban

FRAGMENT

Karel IV.

Památná místa tehdy a dnes


Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz



Jiří Martínek
Karel IV. – Památná místa tehdy a dnes – e-kniha
Copyright © Fragment, 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.


ALBATROS MEDIA a.s.

Karel IV.

PAMÁTNÁ MÍSTA TEHDY A DNES

Jiří Martínek



Ilustroval Petr Urban



 FRAGMENT

Manželce a synům



Jméno: Karel

Rodné jméno: Václav

Narozen: 14. května 1316

Zemřel: 29. listopadu 1378

Rodiče: Jan Lucemburský

Eliška Přemyslovna

Rodinný stav: 4x ženatý

Výška: 173 cm

Váha: asi 80 kg

Krevní skupina: 0

Povolání: císař římský a král český

Narodil se budoucí král

Budoucí císař a král Karel IV. se narodil dne 14. května 1316 v Praze. Z kronik víme, že to bylo o páté hodině ranní, ale nikdo nezapsal, kde se tak stalo. Pražský hrad byl po požáru z roku 1303 ještě neobyvatelný (aspoň ne pro královskou rodinu), takže se šťastná událost musela stát někde ve městě – snad v (dosud stojícím) domě U Kamenného zvonu na rynku, nynějším Staroměstském náměstí, možná v domě zvaném U Štupartů (na rohu dnešních ulic Jakubské a Malé Štupartské). Vzhledem k tomu, že se narodil následník trůnu a dítě bylo očividně silné a zdravé, počkalo se na křest až do příjezdu vzácných hostů: malý princ byl pokřtěn 30. května, na Boží hod svatodušní, a to pražským biskupem Janem IV. z Dražic, mohučským arcibiskupem Petrem z Aspeltu a trevírským arcibiskupem Balduinem Lucemburským.

14. 5. 1316, narození Václava (pozdějšího Karla IV.)



▲ Pražský dům U Kamenného zvonu, možné místo narození Karla IV.

Otcem očekávaného dítěte byl český král Jan Lucemburský (1296–1346). Pocházel z mocného říšského rodu, vždyť jeho otcem byl císař Jindřich VII., matkou pak Markéta Brabantská. Ve čtrnácti letech se v srpnu 1310 v německém Špýru oženil s jednou z nejlepších partií tehdejší Evropy. Eliška Přemyslovna (1292–1330), dcera Václava II., totiž byla faktickou dědičkou Českého království, kde nedlouho předtím tragickou smrtí jejího bratra Václava III., zavražděného v srpnu 1306 v Olomouci, vymřel panovnický rod Přemyslovců a nový král, Jindřich Korutanský, byl všechno, jen ne

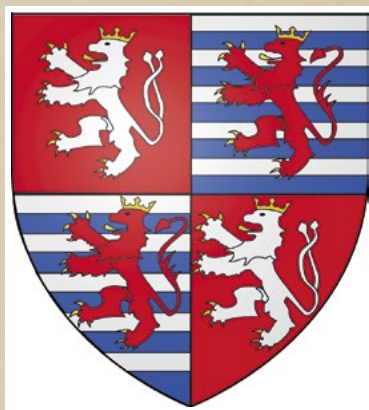


▲ Jan Lucemburský v iluminaci Gelnhausenova kodexu

Z manželství (jehož domluvení bylo zřejmě dílem opatů Konráda Zbraslavského a Heidenreicha ze Sedlce, a na druhé straně diplomata, někdejšího rádce Václava II. a toho času kmotra Petra z Aspeltu) vzešly nejprve dvě dcery, až v onom květnu 1316 se narodil konečně syn. Dostal jméno Václav – po dědečkovi, slavném českém králi, ale i po Sv. Václavovi, patronu české země. Karlem se stal až později.

schopný a oblíbený vládce. Z toho důvodu čeští předáci hledali nového krále – a císařův syn byl jistě vhodnou partií. Co na tom, že Eliška měla touhu stát se spíš jeptiškou než královnou, a navíc byla o čtyři roky starší než její ženich...

Eliška Přemyslovna



▲ Erb s českým a lucemburským lvem, užívaný Janem Lucemburským



Jan Lucemburský

Vznešení předkové

Otec Jan pocházel z rodu lucemburských hrabat, jeho rodinné kořeny je ale třeba hledat ještě jinde – v limburském hrabství, na pomezí dnešní Belgie a Nizozemska. Prý byla jejich pramáti sama bájná víla Meluzína... V Lucembursku samém vládla od raného středověku (poprvé ji kronikáři zmiňují k roku 963) jiná dynastie, ale ta roku 1247 vymřela po meči – to znamená, že neměli mužské potomky, ale jen dcery. Poslední dědička, Ermesinda, se tehdy vdala za limburského hraběte Jindřicha, a přivedla tak do svého vévodství Janovy a Karlovy předky.

Jindřich VII.



Největší „kariéru“ z rodu udělal Janův otec, hrabě Jindřich (asi 1275–1313). Roku 1308 byl totiž, ač znám svým blízkým vztahem k Francii, zvolen římským



▲ Zvolení Jindřicha VII. římským králem (Codex Balduini Trevirensis)

králem, tedy nejvyšším vládcem celého (současného) Německa a okolních zemí, tehdy nazývaných Svatá říše římská. Jeho bratr Balduin se navíc rok předtím stal arcibiskupem v Trevíru, což také bylo významné postavení, spojené mj. s kurfiřtským hlasem.

A ze špatné rodiny rozhodně nebyla ani Jindřichova manželka, Markéta z Brabantu; její otec,

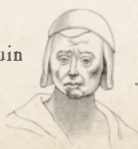


▲ Hrad Vianden v severním Lucembursku, oblíbené sídlo Jindřicha VII. a (možné) místo narození jeho syna Jana

sídlící v (nyní belgickém) Bruselu, se jmenoval Jan I. Brabantský. Byl to prý docela dobrý vládce, ale měl také (možná až přespříliš) dobrý vztah k pivu. Ostatně panovník, v tehdejší latině nazývaný Jean Primus, je pod zkomoleným jménem – *Gambrinus* – dodnes uctíván jako patron hostinských, sladovníků a pivovarníků.

Vláda Jindřicha VII. v Říši ale byla poměrně krátká. Sice se mu podařilo upevnit svou moc a posílit ji synovým sňatkem s českou dědičkou, ale v touze stát se císařem (k čemuž bylo třeba dostat se ke korunovaci do Říma) odjel koncem roku 1310 do Itálie a tam se nadlouho zapletl do místních válek, v nichž padl i jeho další bratr Walram. Jindřich byl sice v červnu 1312 korunován, ale rok poté náhle zemřel, asi na malárii, a byl pohřben v Pise. Svého syna již od svatby nikdy neviděl.

Balduin



Dědic Přemyslovců

Jestliže Václav/Karel měl po otci vznešené předky, nejinak tomu bylo i z matčiny strany. Jeho matka, Eliška Přemyslovna, byla dcerou českého krále Václava II. (1271–1305), a tedy vnučkou „krále železného a zlatého“, Přemysla Otakara II. a Kunhuty Uherské. Postupujeme-li v rodokmenu zpět do dalších generací, našli bychom tu i další slavná jména těch, kdo byli Karlovými předky: například Břetislav I. († 1055), známý únosem krásné Jitky z kláštera ve Schweinfurtu, nebo Vladislav II. († 1174), účastník II. křížové výpravy. Samozřejmě bychom mohli pokračovat zpět až k Boleslavu Ukrutnému či mýtickým předkům Libuši a Přemyslovi, povolánému k vládě od pluhu, k jehož tradici se pozdější král a císař Karel IV. výslovně hlásil.



Václav II., ač měl krušné dětství spojené i s vězněním na Bezdězu, se jako král stal jedním z nejmocnějších v Evropě. Opatrnou, ale promyšlenou politikou po boku silného rodu Habsburků – na římském trůně seděli postupně otec a bratr jeho ženy Guty – dokázal království zotavit po sérii válek a hladomorů, bohatství mu přinesla nově objevená ložiska stříbra u Kutné Hory. Pro ni Václav vydal horní (= hornický) zákoník a od roku 1300 začal razit nové peníze, pražské groše. A ačkoli se nikdy nenaučil číst, dokonce skládal milostné básně. Roku 1300 s rukou druhé ženy Elišky Rejčky získal i nárok na Polsko, kdy byl také korunován. Pro svého syna Václava III. se pokoušel, se střídavými úspěchy,